

Internationaal review effecten sociaal-etnische samenstelling en diversiteit van scholen op onderwijsprestaties

Dr. Geert Driessen

www.geertdriessen.nl

ITS – Radboud Universiteit Nijmegen

Verschillen in onderwijsprestaties: verklaringsniveaus

- Leerling (intelligentie, karakter, sekse, milieu, etniciteit, e.d.).
- Klas/school (populatie, curriculum, didactiek, etc.).
- Buurt, gemeente, regio, land.

De kernvraag

- Verdeling verklaring verschillen in onderwijsprestaties in %:
 - leerlingniveau: 80 à 90%
 - klas/schoolniveau: 10 à 20%.
- Samenstelling/diversiteit is slechts één van de factoren op klas/schoolniveau.
- Verklaart de etnische samenstelling/diversiteit van de klas/school nog iets extra's, **bovenop** de etniciteit van de individuele leerling? Ofwel: verklaart het geheel meer dan de som der delen?

Conceptuele benaderingen

- Compositie-effecten (concentratie-effecten, zwarte-schooleffecten): geaggregeerde leerlingkenmerken (bv. % allochtonen, aantal etnische groepen).
Verklaringen: 'black box'.
- 'Peer group' effecten: leerling tot leerling-interacties en groepsdynamische processen.
Verklaringen: sociaal-psychologisch.

Verklaringsmodellen

- Lineaire effecten (hele groep, symmetrische effecten)
- Niet-lineaire effecten (differentiële effecten, asymmetrische effecten)

Theoretische verklaringen

- Taalcontact
- Hulp, verstoring
- Netwerken (cultureel kapitaal, congruentie)
- Nivellering / leerkrachtverwachtingen
- Vergelijkingstheorieën (motivatie)

Beoordelingskader: interpretatie effecten

Effectgrootte (coëfficiënt):

< 0,20 triviaal

0,20 – 0,50 klein

0,50 – 0,80 middelmatig

> 0,80 groot

Maar:

- kosten, baten
- gemiddelde effect onderwijskundige interventies: 0,40
- cumulatief

Compositie qua ras

Desegregatie in de VS

Effecten op	Studies	Effecten
zwarte leerlingen	> 250	0,00 – 0,26
blanke leerlingen	> 100	0,00

Compositie qua milieu en etniciteit

Internationale studies

Studie	Land	Effect
1989	UK	-
1990	UK	-
1994	UK	-
1997	UK	+
1996	UK	+
1998	UK	-
1990	VS	+
1993	VS	+
1996	VS	+
1998	VS	+
2000	VS	+
1996	NZ	- / +
1999	NZ	+
2001	B	+

+ = effect; - = geen effect

Compositie qua milieu en etniciteit

Recente Nederlandse studies

Groep/jaar	Domein	Effecten	
		Lineair	Differentieel
2	lezen, rekenen	+	
4, 6, 8	taal, rekenen	+	+
4, 8	taal, rekenen	+	+
4, 8	taal, rekenen	- / +	
8	advies	-	
8	advies	-	
2, 4, 6, 8	IQ, taal, rekenen	+	
8	advies	+	
4, 6, 8	taal, rekenen	+	
6-8	taal, rekenen	-	-
1-3vo	positie VO	-	
6-8	taal, rekenen	- / +	+
8bao-4vo	positie VO	+	
4-6	taal	+	

+ = effect; - = geen effect. Nagenoeg alle effecten zeer zwak.

Compositie

Recente onderwijseconomische studies

Land	Fase	Compositie	Effecten	
			Lineair	Differentieel
VS	PO	sekse, ras	-0,30 – 0,20	
VS	PO	sekse, ras	0,15 – 0,40	0
VS	HO	prestaties	0,07	+ / -
VS	PO	milieu, prestaties	0,08	0
VS	HO	prestaties	0,05	
VS	VO		0	0
VS	6-20 j.		0	
VS	PO		+ / -	
VS	PO	% zwarten	0	
VS	HO	prestaties, milieu	0	
VS	PO	prestaties	0,02	
Chili	PO	milieu	0,27	
Fr	?		0,10	
Eur	PO	milieu	0,11	0
Dnk	VO	milieu	0,07	
UK	VO	prestaties	0,05 - 0,08	
Oost	VO	milieu	0,06	0
Z-K	VO	prestaties	0,26	0
Is	PO/VO	sekse	+ / -	0

Compositie qua milieu en etniciteit

Een voorbeeld: De verklaring van verschillen in advies

	Stappen					
	1	2	3	4	5	6
OAB-leerlinggewicht						
Cito eindtoets						
Karakter, attitude, gedrag						
Doubleren, sekse						
Gemiddelde prestatieniveau klas						-0,06
% Autochtone achterstandsleerlingen /10						-0,02
% Allochtone achterstandsleerlingen /10						-0,00
Klasniveau verklaard	12 %					
Leerlingniveau verklaard	88 %					
Totaal verklaard		19 %	73 %	74 %	75 %	75 %
Extra verklaard			54 %	1 %	<1%	0 %

Conclusies

- Conceptuele en methodologische voorbehouden
- Hooguit kleine (lineaire) effecten van de klassamenstelling
- Doorgaans ook geen differentiële effecten
- Ook hooguit kleine cumulatieve effecten
- Voor het verbeteren van onderwijsprestaties weinig zin klassamenstelling aan te passen

Waarom geen effecten?

- Ze zijn er gewoonweg niet
- Methodologische en theoretische tekortkomingen ('black box')
- Individuele kenmerken (milieu, etniciteit) veel belangrijker; verdunningseffecten
- Verschillende 'peer group' effecten werken tegelijk in tegengestelde richting: vallen tegen elkaar weg
- Geen aanpassing didactiek